

“บทความส่งประกวด”

กลวิธีพัฒนาระบบประชาธิปไตย

อย่างเล็งผลเลิศ สำหรับสังคมไทย

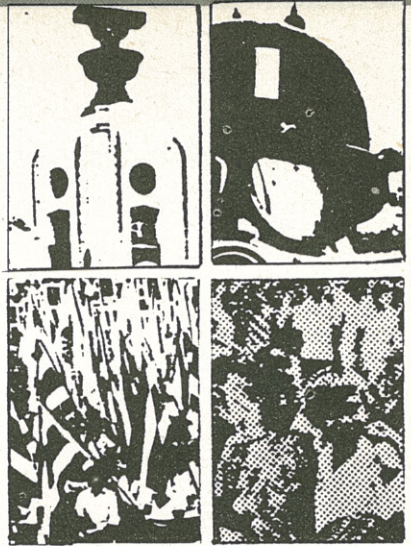
บทนำ

พัชรภรณ์ สุวรรณโชติ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยคนไทยได้สัมผัสกับระบอบการปกครองแบบนี้มาตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมาก่อนหน้านั้นประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการบริหารประเทศปกครองแผ่นดินแต่ผู้เดียว และได้ทำการปกครองต่อเนื่องมานานนับหลายร้อยปี แต่อย่างไรก็ตามห้วงระยะเวลา 56 ปีที่ประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เรายังไม่สามารถพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงหรือเจริญก้าวหน้าเหมือนอย่างประเทศต้นตำรับประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา ระบอบประชาธิปไตยในบ้านเมืองของเราประสบกับความล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด บางยุคบางสมัยเรา

ไม่ได้มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎรเมื่อครั้งกระนั้นเลย เพราะมีการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองครั้งแล้วครั้งเล่า สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่สวนทางกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเราต้องก้าวถอยหลังรำไปไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร

ดังนั้น การช่วยกันคิดช่วยกันสร้างสรรค์หรือส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในบ้านเมืองของเราให้เจริญรุดหน้ามีความมั่นคง จึงเป็นเรื่องที่คนไทยทุกคนทุกฝ่ายพึงตระหนักคำนึงถึงว่าเราควรช่วยกันทำประการใดประชาธิปไตยจึงเจริญ เมื่อทุกคนเป็นเจ้าของประเทศทุกคนก็เป็นเจ้าของระบอบประชาธิปไตยด้วย ทุกคนทุกฝ่ายจึงต้องช่วยกันพัฒนาสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตยให้เจริญมั่นคง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชา



ชาติทั้งในวันนี้และในภายภาคหน้าสืบไป ทุกคนไม่ควรนิ่งดูดายหรือดูจะไม่ไ

2. แนวคิดเบื้องต้นของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย

เมื่อบ้านเมืองของเรามีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมีความรักและหวงแหนประชาธิปไตยและมีการพูดหรือเรียกร้องในเรื่องประชาธิปไตย (เต็มใบ) อยู่บ่อยครั้ง ก่อนอื่นทุกคนควรทำความเข้าใจกับคำว่า “ประชาธิปไตย” เสียก่อนเพื่อปูทางสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้ให้เข้าใจในสิ่งที่เราควรเข้าใจเสียก่อน ด้วยคำว่า “ประชาธิปไตย” แท้ที่จริงแล้วมิใช่มีความหมายจำกัดอยู่เฉพาะเป็นรูปแบบการปกครองเท่านั้น หากแต่ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงอุดมการณ์หรือแนวความคิดของสังคมอย่างหนึ่ง และในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมอีกประการหนึ่ง และความหมายทั้ง 3 ลักษณะก็มีความเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก ซึ่งจักได้พิจารณา

ณาดังนี้.

2.1 ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการเมืองการปกครอง ถือว่าเป็นการจัดรูปแบบการปกครองที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง บทบาท อำนาจและหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง เช่น สถาบันทางการเมือง การบริหาร สถาบันด้านนิติบัญญัติ สถาบันตุลาการ แยกจากกันอย่างชัดเจนตลอดถึงวิธีการหรือระบบที่ใช้ในการตัดสินใจปัญหาข้อขัดแย้งในทางปฏิบัติตามแนวความคิดแบบประชาธิปไตย คือยึดเรื่องเหตุผลความถูกต้อง ความเสมอภาค หรือเสียช้ำมาก เหล่านี้เป็นต้น การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยถือหลักว่าประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ซึ่งหมายความว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การปกครองตามระบอบนี้จึงมีการเลือกตั้งผู้แทน เพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครองด้วยเสียงช้ำมาก คือการเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนนั่นเอง

2.2 ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หรือแนวความคิดของสังคม ด้วยที่มาของคำว่าประชาธิปไตย (Democracy) มาจากรากศัพท์ภาษากรีกจากคำว่า "Demo" แปลว่าประชาชนผสมกับคำว่า "Kratein" ซึ่งแปลว่าการปกครอง ประชาธิปไตยในความหมายของนักปราชญ์กรีกสมัยโบราณ อาทิเช่น อริสโตเติล ถือว่า "ประชาธิปไตย" เป็นรูปแบบของการปกครองแบบหนึ่งที่เหล่าปวงชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง โดยการประชุมร่วมกันพิจารณาตัดสินใจปัญหาาร่วมกันในที่ชุมนุม

ใหญ่โดยตรงเพื่อประโยชน์สุขของทุกคนที่อยู่ร่วมกัน และมีการทำการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐโดยตรง แต่ต่อมาความคิดของการปกครองในลักษณะเช่นนี้แปรเปลี่ยนกลายมาอยู่ในฐานะแนวความคิดหรืออุดมการณ์ของมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยยึดหลักการสำคัญในเรื่องการยอมรับในความเท่าเทียมกันของคน การยอมรับในความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของแต่ละคน การมีความเคารพศรัทธาในความสำคัญของบุคคล ดังนั้นวิถีทางหรือรูปแบบการปกครองของสังคมจึงต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนทั้งหมด กล่าวคืออำนาจสูงสุดในการปกครองสังคมมาจากปวงชนในสังคมนั้นนั่นเอง

2.3 ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่ง คือเป็นการแสดงออกถึงชีวิตจิตใจหรือลักษณะของวิถีชีวิตของประชาชนที่อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพและการเคารพในศักดิ์ศรีของผู้อื่น ลักษณะของประชาธิปไตยแบบนี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคลในสังคม ซึ่งวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยมีลักษณะของการมีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผล วิจารณ์ญาณ การเคารพความถูกต้องเหตุผล การรู้จักประนีประนอมยอมรับการมีระเบียบวินัย การเคารพกติกากฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพราะถือว่าคนทุกคนคือเจ้าของประเทศ และตนก็เป็นคนหนึ่งที่มีสิทธิเหมือนดังเช่นคนอื่นเหมือนกัน ดังนั้นผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยถือว่าการยึดหลักการหรือ

ปรัชญาของประชาธิปไตยจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง จึงไม่มีการใช้กำลัง ไม่มีการล้มล้างด้วยวิธีการรุนแรง เพราะถ้ามีการใช้กำลังหรือความรุนแรงแล้ว แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่มีเหตุผลไม่รู้จักประนีประนอม ไม่มีระเบียบวินัย เป็นการขัดกับหลักความเชื่อขั้นมูลฐานของประชาธิปไตยที่ถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีเหตุผล ใจกว้าง พิจารณาปัญหาด้วยวิจารณ์ญาณและต้องการอยู่กันอย่างสันติ

เมื่อ "ประชาธิปไตย" เป็นทั้งรูปแบบการปกครอง แนวความคิดอุดมการณ์และเป็นทั้งวิถีชีวิต ดังนั้นการที่ใครหรือสังคมใดจะได้ชื่อว่ามีประชาธิปไตย ใช่ว่าสิ่งลำบากยากเย็นอะไรมากนัก แต่ความยากอยู่ที่ว่าเมื่อเราล้วนแต่รักประชาธิปไตยแล้ว เราจะทำประการใดเล่าจึงจะทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของเราเจริญมั่นคงขึ้น สิ่งนี้ต่างหากที่เป็นการยากที่ทุกคนจะทำให้สำเร็จ แต่หากเรามีความตั้งใจจริง คิดจริงทำจริง ก็คงไม่เป็นการยากอะไรเลยที่จะทำให้ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองในบ้านเมืองเราเจริญมั่นคงขึ้นได้ ดังนั้นหนทางของการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยของประเทศเราให้เจริญขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกันทำ ช่วยกันส่งเสริม เรามีแนวคิดอุดมการณ์ และวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว เราก็ควรใช้สิ่งนี้มาเสริมสร้างสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการปกครองของประเทศให้เจริญขึ้นได้อย่างไม่ลำบาก เพราะโดยเนื้อแท้แล้วรูปแบบการปกครองของประเทศจะเจริญได้เพียง

ได้นั้นก็มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและแนวคิดหรืออุดมการณ์แห่งประชาธิปไตยอยู่แล้ว ยิ่งหากทุกคนมีวิถีชีวิตที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากเท่าใด ย่อมมีส่วนช่วยเหลือหลอมการปกครองแบบประชาธิปไตยให้มั่นคงขึ้นมากเท่านั้น บทความนี้จึงปรารภว่าที่จะเสนอแนวความคิดของการช่วยกันสรรค์สร้างระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองของประเทศ ให้กระจายไปสู่ผู้ที่สนใจเรื่องการพัฒนาโครงสร้างระบอบการปกครองของบ้านเมืองเรา เพื่อให้ทุกคนช่วยกันคิดพิจารณาว่าสมควรหรือไม่ประการใด จึงอยู่ใราอาจะมีทางเลือกของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยหลายทางหลายประการ แต่บทความที่เขียนขึ้นนี้ผู้เขียนได้คิดเขียนขึ้นมาตามความคิดของตนเองที่เคยได้ศึกษาเล่าเรียนมาทางด้านนี้พอสมควร รวมทั้งการติดตามเรื่องการเมืองบ้านการเมืองของบ้านเมืองเรามาโดยตลอด จึงเห็นว่าน่าจะเป็นอย่างน้อยอย่างนี้ ถูกผิดหรือสมควรหรือไม่ประการใดก็อยู่ที่วิจารณ์ญาณของแต่ละคนที่อ่านแต่สิ่งสำคัญที่ผู้เขียนปรารภอีกอย่างหนึ่งก็คือผู้เขียนปรารภว่าที่จะให้บทความนี้เป็นบันไดที่เรามาช่วยกันไต่เต้าไปสู่สิ่งที่ดีกว่าปัจจุบันนั่นเอง

3. การพัฒนาประชาชนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีสิทธิมีเสียงในการเลือกหรือเปลี่ยนตัว

ผู้บริหารได้ตามวิถีทางการเมือง มีสิทธิเลือกผู้แทนของตนเข้าไปนั่งในสภาเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และรวมถึงการมีส่วนในการปกครองระดับท้องถิ่นด้วย ดังนั้น การพัฒนาโครงสร้างระบอบประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าจึงไม่ควรมองข้ามถึงคุณภาพของประชาชนในสังคม เพราะว่าคุณภาพของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะมีผลเอื้ออำนวยต่อการช่วยสรรค์สร้างระบอบประชาธิปไตยให้เจริญขึ้นได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด หากประชาชนเป็นคนที่มีความรู้ คุณภาพ การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยคงรู้หน้ารู้ตาเร็วยิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันหากประชาชนไม่มีคุณภาพ ไม่มีความรู้ สึกนึกคิดหรือมีความสำนึกทางการเมืองมากเพียงพอก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย จึงมีความจำเป็นต้องรีบจัดสิ่งเหล่านี้ให้หมดไป การพัฒนาประชาชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาโครงสร้างระบอบประชาธิปไตยมีหลายกลวิธีหลายแนวทาง แต่อย่างน้อยควรต้องมีการพัฒนาในลักษณะดังต่อไปนี้-

(1) ต้องพัฒนาให้ประชาชนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ มีความมั่นคง ด้านอารมณ์ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีจุดหมายปลายทาง ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สนใจงานของผู้อื่น เข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ทั้งของตนเองและของผู้อื่น

(2) ต้องพัฒนาให้ประชาชนเป็นคนที่มีทัศนคติอันพึงปรารถนา มีความสำนึกต่อบุญคุณหรือความ

สำคัญของบ้านเกิดเมืองนอน มีความกระตือรือร้น มีความเข้าใจตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมสังคม ศิลปวัฒนธรรม วิทยาการนานาชาติ ยึดมั่นในประโยชน์สุขของคนหมู่มากสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตน

(3) ต้องพัฒนาประชาชนให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง พร้อมที่จะประกอบกิจการงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่หวังไว้ มีความปรารถนาที่จะพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น รู้จักเสียสละประโยชน์ของตนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักพัฒนาตนเองและสังคม ตลอดจนชุมชนให้เจริญก้าวหน้า

(4) ต้องพัฒนาประชาชนให้เป็นคนที่มีความสามารถมากขึ้น ทำให้เจริญอกงามด้วยภูมิปัญญา ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม การดำรงชีวิต รู้จักคิด รู้จักก่อ รู้จักแก้ไขปัญหา รู้จักการใช้วิจารณ์ญาณ มีความรอบคอบในการตัดสินใจ มีศีลมีสัตย์ในการประกอบอาชีพ

(5) การเสริมสร้างให้ประชาชนมีทัศนคติในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม และมีความคิดในการร่วมมือกันพัฒนาสังคม คือร่วมคิดถึงปัญหาความเป็นอยู่ของสังคม ร่วมทำโดยมีจุดหมายมุ่งหมายเพื่อส่วนรวม ร่วมรับผิดชอบต่อผลงาน รู้จักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นด้วยความสมานฉันท์ สันติสุข

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว หากเราสามารถพัฒนาประชาชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพย่อมมีโอกาสพัฒนาระบอบ

ประชาธิปไตยให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างไม่ยากเย็น สมดังคำกล่าวที่ว่า “พัฒนาประชาชนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย” เพราะระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงย่อมก่อกำเนิดมาจากวิถีทางแห่งชีวิตหรือมีผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานต่อกัน ร่วมกันอยู่ร่วมกันคิด สำหรับการพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้ประสบผลดังกล่าวกฤษฎีที่เหมาะสมที่สุดคือการให้การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน การเสริมศึกษา การเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นต้น

4. การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ

การพัฒนาสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตยสำหรับสังคมไทยอีกกลวิธีหนึ่งที่ควรพิจารณาอย่างยิ่งคือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ กลยุทธ์การพัฒนาตามแนวทางนี้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองต้องมีแผนหรือแนวทางปฏิบัติระดับชาติอย่างจริงจังและจริงจัง อันทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกและมีความเข้าใจอย่างแท้จริงว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน รัฐบาลต้องปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีและใช้สิทธิเสรีภาพตามขอบเขตของกฎหมาย คือการก่อให้เกิด

แต่ละคนมีความรู้สึกว่าทุกคนมีความเสมอภาคในกฎหมาย ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตยได้อย่างดีและเหมาะสมที่สุด เพราะระบบประชาธิปไตยยึดหลักการสำคัญเรื่องความมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคเป็นหัวใจสำคัญ รวมทั้งการคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นคนอีกด้วย

สิทธิคืออำนาจอันชอบธรรมหรือความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้โดยชอบธรรมสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับโดยชนบธรมนิยมประเพณีหรือกฎหมาย เพราะฉะนั้น อำนาจอื่นใดจะก้าวก่ายในสิทธิของบุคคลไม่ได้ แม้กระทั่งอำนาจของรัฐธรรมนูญ ส่วนเสรีภาพหมายถึงความมีอิสระในการกระทำการใด ๆ ได้ตามความปรารถนา แต่มีขอบเขตจำกัดว่าการกระทำนั้นต้องไม่ละเมิดกฎหมายหรือสิทธิของบุคคลอื่นเป็นอันขาด

การส่งเสริม สนับสนุนการใช้สิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ควรเป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่คนไทยหลายต่อหลายคนพยายามค้นหาคำตอบมานานแล้ว สิ่งสำคัญประการแรกมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐธรรมนูญต้องกำหนดเรื่องนี้ไว้ให้ชัดแจ้ง จึงถือว่าประเทศนั้นเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ หากไม่แล้วรัฐธรรมนูญนั้นก็ไม่ได้แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญของประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ทั้งหลายหรือประเทศที่มีระบบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จ ประ-

การที่สอง รัฐต้องไม่เข้าไปกีดกันหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เหมือนดังที่ประเทศเผด็จการหลายประเทศนิยมกระทำ

สิทธิเสรีภาพของคนเรามีหลายประการ อาทิเช่น สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน สิทธิทางการเมือง สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิส่วนบุคคล อันเป็นสิทธิขั้นมูลฐานที่ถือเป็นสิทธิของแต่ละคน เช่น เสรีภาพในร่างกาย การไปไหนมาไหน การเลือกประกอบอาชีพ การสมรส การหย่าร้าง นอกจากนี้ก็มีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การแสดงความคิดเห็นโดยเสรี แต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่หยาบคายลามก เสรีภาพในการนับถือศาสนาและการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน เสรีภาพในการสมาคม สันสรรค์หรือรวมกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่เป็นอันตรายหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมให้เป็นประโยชน์สุขโดยส่วนรวม

5. การประยุกต์วัฒนธรรมของสังคมประชาธิปไตยให้เข้ากับวิถีชีวิตประจำวัน

หลักการของระบอบประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นหลักการที่ดี มีความเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน นำมาใช้ในสังคมระดับครอบครัวได้อย่างดีที่สุด นำมาใช้ในหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม ถ้าหากใน

ชีวิตประจำวันของคนเราได้ใช้ “หลักการหรือวัฒนธรรมของสังคมประชาธิปไตย” อย่างสม่ำเสมอ มันคงแล้ว ย่อมทำให้ระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมันคงตามไปด้วย อันที่จริงหลักการหรือวัฒนธรรมของสังคมประชาธิปไตย คนไทยได้สร้างสมมานานแล้ว จนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคม เพียงแต่เราไม่รู้จักแยกแยะว่าอะไรเป็นอะไร หรือมีส่วนพัฒนาสร้างสรรค์ประชาธิปไตยในแง่ของระบบการเมืองการปกครองของประเทศได้อย่างไรเท่านั้นเอง หลักสำคัญของวัฒนธรรมของสังคมประชาธิปไตย กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้-

(1) ความเลื่อมใสในหลักประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าบุคคลแต่ละคนมีความสำคัญมีคุณค่ามีศักดิ์ศรี จะต้องเคารพซึ่งกันและกัน การเห็นคุณค่าของคนนำไปสู่ความเป็นธรรมในสังคม ความไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่รังเกียจเหยียดฉันทันในความแตกต่างกัน ยอมรับเหตุผลของกันและกัน

(2) ความรู้จักร่วมมือกันในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ถือว่าคนเราทุกคนมีคุณค่าจึงมีความเท่าเทียมกัน ไม่ควรที่คนใดคนหนึ่งจะมีอภิสิทธิ์เหนือกว่าคนอื่น แต่ควรร่วมมือกันทั้งในด้านความคิด ด้านการกระทำ ทั้งในระดับกลุ่มเล็ก ๆ คือในครอบครัว หมู่บ้าน จนถึงระดับชาติ

(3) ความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง กฎหมายทำให้บ้านเมืองมีระเบียบ ประชาชนต้องปฏิบัติตามสิ่งที่สังคมกำหนดเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นมา ไม่ใช่กำหนดเอาไว้อย่างหนึ่ง แต่ปฏิบัติอีก

อย่างหนึ่ง ในสังคมประชาธิปไตยโดยแท้จริง กฎหมายเกิดจากรัฐสภา รัฐสภาเกิดจากประชาชน เพราะฉะนั้นกฎหมายย่อมเกิดจากประชาชน คือตัวเราเอง ทุกคนต้องไม่ละเมิดกฎหมาย

(4) ความรู้จักสละสิทธิส่วนตัวหรือสิทธิตามธรรมชาติ เพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวมเช่น เรามีสิทธิเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา แต่ถ้ากระทำโดยการใส่ร้ายดูถูกหรือเหยียบย่ำผู้อื่น หรือก่อให้เกิดความเกลียดชังแตกแยกระหว่างบุคคล นอกจากทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนแล้วยังเป็นอันตรายต่อสังคมโดยส่วนรวมด้วย ทุกคนควรเข้าอกเข้าใจคนอื่นตามสมควร

(5) ความรู้จักหน้าที่ของตนและปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง เมื่อคนเราอยู่ร่วมกัน ย่อมมีตำแหน่งหน้าที่ เช่น สามเณร ภรรยา และบุตร ข้าราชการก็มีตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการกอง ประจำแผนก เสมียน เป็นต้น คนเรายังมีตำแหน่งมากหน้าที่ก็ย่อมมีมากเป็นเงาตามตัวด้วย การที่เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคมก็เพราะคนเราไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของตำแหน่งและหน้าที่ บางคนไม่ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ หากคนเรารู้จักหน้าที่ ย่อมทำให้สังคมดำเนินไปอย่างสงบราบรื่น บางคนปฏิบัติในสิ่งที่ตนปฏิบัติชอบต่อหน้าที่ของตน จึงทำให้สังคมอยู่เย็นและชาติระเบียบ

(6) ความตระหนักในค่านิยมที่ดี ว่ามีความสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติของแต่ละคน ค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่มหาชนแต่ละกลุ่ม แต่ละท้องถิ่น แต่ละบุคคล

ยึดถือเป็นแนวความคิดที่ดีงามถูกต้อง และทุกคนพึงประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมบางอย่างก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม บางอย่างก่อให้เกิดผลดี ในฐานะที่เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมควรมีบทบาทในการแก้ไขค่านิยม เช่น ไม่ยกย่องผู้ทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ผู้มีอำนาจวาสนา ไม่ใช่ชีวิตพุ่มเฟิย หูหরাในสังคมจนเกินไป ไม่ใฝ่ใจในวัตถุยิ่งกว่าคุณธรรม เป็นต้น ควรส่งเสริมค่านิยมที่ดี เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความพอใจที่จะแก้ปัญหาด้วยความละมุนละไม ไม่รุนแรง เป็นต้น

หลักดังกล่าวเป็นหลักที่แสดงวัฒนธรรมของสังคมประชาธิปไตย ควรที่ประชาชนพึงยึดถือปฏิบัติ และจะนำไปสู่ความมั่นคงทางการเมือง และการปกครองด้วย

6. การพัฒนาบุคคลให้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างเข้มข้นเป็นกรณีพิเศษเฉพาะอย่าง

การพัฒนาอุปนิสัยและวิถีชีวิตของคนไทยให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักประสานประโยชน์ รู้จักประนีประนอม มีระเบียบวินัยหรือมีความรับผิดชอบ ล้วนแต่เป็นกลยุทธ์ของการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยที่ควรแก่การส่งเสริมสนับสนุน เพราะหากคนมีความคิด มีความรับผิดชอบย่อมทำอะไรได้สำเร็จสมบูรณ์เสมอ และนั่นย่อมหมายถึงเขาจะมีบทบาทต่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยได้อย่างมั่นคงราบรื่นได้ตามปรารถนา ดังจะกล่าวในรายละเอียดเพียง 4 ประ-

การ ดังนี้-

(1) การเสริมสร้างฝึกหัดให้ประชาชนเคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล ปัจจุบันสังคมไทยมีค่านิยมถือบุคคลมากกว่าหลักการ คนไทยจำนวนไม่น้อยมักให้ความเชื่อถือบุคคลมากกว่าหลักการ ลักษณะเช่นนี้ขัดต่อความเป็นประชาธิปไตย เพราะหลักการแบบประชาธิปไตย ตั้งอยู่บนฐานของเหตุผลและความถูกต้อง หากคนส่วนใหญ่ยึดถือบุคคลมากกว่าหลักการ การทำงานหรือวินิจจัยเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าเป็นการเมืองหรือส่วนตัว ย่อมไม่เป็นไปตามเหตุผลหรือความถูกต้องอันเป็นรากฐานของประชาธิปไตย ฉะนั้นทุกคนต้องช่วยกันสร้าง ช่วยกันฝึกหัดให้คนในสังคมเป็นผู้ที่เคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคล ควรพิจารณาถึงที่ติระหว่างหลักการกับตัวบุคคล ควรคำนึงว่าเหตุผลเท่านั้นที่จรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้และประชาธิปไตยจะดำเนินไปด้วยดีก็ต่อเมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อค้นหาเหตุผลและความถูกต้องที่แท้จริง ว่าอะไรเป็นอะไร เราควรยึดมั่นถือมั่นในอะไร จึงแสดงว่าเป็นคนมีเหตุผล

(2) การพัฒนาเสริมสร้างให้ประชาชนรู้จักประนีประนอมมากขึ้น ปกติแล้วคนไทยมีเอกลักษณ์ของตนอย่างหนึ่ง คือเป็นคนที่ชอบประนีประนอมและประสานประโยชน์ แต่ส่วนมากมักใช้ใน เรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือวิถีชีวิตแบบชาวบ้าน ไม่ค่อยรู้จักนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางการเมืองการปกครองมากเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็น ต้องช่วยกันพัฒนาเสริมสร้างให้ประชาชน

รู้จักการประนีประนอมเพื่อความเจริญเติบโตของการเมืองการปกครองมากขึ้น ผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในระบบประชาธิปไตยต้องรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่สำคัญว่าความคิดของตนเองถูกต้องเสมอไป หากมีหนทางใดที่สามารถประสานความคิดของตนให้สอดคล้อง เข้ากันได้กับทรรศนะของคนอื่น ย่อมเป็นการป้องกันความขัดแย้ง แบ่งพรรคแบ่งพวกกันได้ คือแต่ละคนต่างยอมรับการแก้ไขปัญหาคด้วยเหตุผลด้วยปัญญาอย่างสันติวิธี ผู้ที่รู้จักใช้ปัญญาแก้ปัญหา ย่อมมีโอกาสสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าได้ เพราะปรัชญาประชาธิปไตย โดยพื้นฐานไม่ปรารถนาให้มีการใช้กำลัง การล้มล้างด้วยวิธีการรุนแรง เพราะถ้ามีการใช้กำลังหรือความรุนแรงแล้ว แสดงว่ามนุษย์ไม่มีเหตุผล เป็นการขัดแย้งกับหลักความเชื่อขั้นมูลฐานของประชาธิปไตย ที่ถือว่ามนุษย์มีเหตุผล ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น

(3) การพัฒนาฝึกหัดให้ประชาชนเป็นคนที่มึระเบียบวินัย เพราะหากคนไทยมีวินัยยอมทำให้ประชาธิปไตยเจริญได้อย่างแน่นอน แต่เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่าคนไทยยังหย่อนในเรื่องระเบียบวินัย ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของวินัยว่ามีส่วนช่วยสร้างสรรค์ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างไร ไม่ว่าวินัยในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง เช่นการขาดความรับผิดชอบ การขาดความซื่อสัตย์สุจริต การหย่อนเรื่องความสามัคคี ความเสียสละ การใช้กฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย เป็นต้น ดังนั้นทุกคนในสังคมต้องตระหนักและรู้จัก

พัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมสังคมให้เป็น คนที่มีระเบียบวินัย เพราะสังคมประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะคนมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างถูกต้อง ทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ตรงกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ว่าเป็นการปกครองด้วยกฎหมาย หากประชาชนหย่อนยานเรื่องวินัย ไม่เคารพ กฎเกณฑ์ของสังคมกฎหมายบ้านเมือง ย่อมทำให้สังคมอลเวง หากถูกตีก้านใด เป็นหลักมิได้ สังคมประชาธิปไตยยดถือ เสรีภาพก็จริง แต่เป็นเสรีภาพที่ไม่ละเมิด กฎหมายของบ้านเมือง

4. การเสริมสร้างพัฒนาให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เรื่องนี้มีความใกล้เคียงกับการฝึกให้ประชาชนเป็นคนมีระเบียบวินัย เพราะคนเราถือว่าเป็น "สัตว์สังคม" ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม ดังนั้นทุกคนต้องเป็นคนที่มีความสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ทัศนคติที่ดียังาม ต้องคิดว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ ตนเป็น เจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นเจ้าของ ประชาธิปไตย จึงควรที่จะประพฤติปฏิบัติ ตนให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น การประพฤติให้เป็นพลเมืองดี การช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม สิ่งของสาธารณะ การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองดังนี้ เป็นต้น

7. การสอนหรือฝึกหัดประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในสถานที่ทำงาน

การทำงานประกอบอาชีพของ

คนเราแต่ละวัน ไม่ว่าในหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน บริษัท ห้างร้าน หรือแม้แต่กิจกรรมของชาวบ้านทั่วไป สามารถใช้เป็นเวทีฝึกหัดประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่ละคนรู้จักใช้กระบวนการที่เรียกว่า “ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน” ทั้งนี้เพราะคำว่าประชาธิปไตยมีความหมายลึกซึ้งยิ่งนัก ลึกซึ้งกว่ารูปการปกครองที่ทุกคนสามารถท่องจำอ่านเขียนได้ พฤติกรรมที่สามารถฝึกหัดได้ตามแนวทางดังกล่าวมีหลายประการยกตัวอย่างมาพอสังเขป เช่น

(1) การพยายามปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น มีความอดทนต่อปัญหาที่กำลังเผชิญหน้าอย่างสุขุมรอบคอบ รู้จักปกครองตนเองเพื่อความสงบสุขของหน่วยงานหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

(2) คิด พูดและแสดงออกอย่างเสรี แต่ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงสิทธิของคนอื่นด้วย

(3) ยอมรับความคิดเห็นของคนหมู่มาก ขณะเดียวกันต้องยอมรับนับถือเสียงและสิทธิของคนหมู่น้อยอีกด้วย ต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบตามทำนองครองธรรมและเสรีภาพของบุคคลในสังคม

(4) รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา ความคิด ดีกว่าการใช้กำลังขู่เข็ญบังคับหรือชอบใช้อารมณ์ของตนให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตาม ต้องเป็นตัวอย่างที่ในการนำหรือเดินตามผู้อื่นเพื่อความราบรื่นสงบสุข

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นมีข้ออยู่รูปของการ

ปกครองประเทศมิใช่ว่ามีลายลักษณ์อักษรที่แสดงว่าเป็นวิธีการประชาธิปไตย ประชาธิปไตยที่แท้จริงมีข้ออยู่ที่ทฤษฎีแต่อยู่ที่การปฏิบัติ การแสดงออกที่เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น คำนึงถึงความเสมอภาคยุติธรรม สิ่งเหล่านี้เองที่จะช่วยสร้างสรรค์ให้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก้าวหน้าในที่สุด การฝึกฝนประชาธิปไตยในสถานที่ทำงานหากมีการใช้หลักการที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ย่อมเป็นการสอนระบอบประชาธิปไตยระดับพื้นฐานได้เป็นอย่างดีเช่นกัน การทำงานแบบประชาธิปไตยมีลักษณะสำคัญที่พิจารณาได้หลายประการ ทั้งเรื่องของความยอมรับทางความคิด สติปัญญา การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป็นต้น

ประการแรก มีความเคารพซึ่งกันและกันทางกาย ทางวาจา ทางความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับทางความคิด เป็นการเปิดโอกาสแก่ทุกคนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น เพราะว่าทุกคนมีความสามารถด้วยกันทั้งนั้น ต่างคนต่างปรารถนาที่จะให้คนอื่นยอมรับความคิดเห็นของตน

ประการที่สอง มีความเชื่อทางสติปัญญา เหตุผล ด้วยในสังคมประชาธิปไตยการเคารพนับถือคนที่มีสติปัญญามีเหตุผล คือพื้นฐานที่สำคัญ สำคัญกว่าการนับถือในทางอื่นใด

ประการที่สาม มีการแบ่งงานกันทำ การร่วมกันทำงาน มีการประสานงานกัน ผู้ใดมีความสามารถทางใดก็รับงานด้านนั้นไปทำ ไม่มีการหลีกเลี่ยงงาน แต่ต้องคำนึงถึงระเบียบวินัยเป็นสำคัญ

ผู้เป็นหัวหน้าคนต้องพยายามปฏิบัติให้เข้าลักษณะ 3 ประการดังกล่าวอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ จึงเรียกว่าเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ที่สำคัญคือต้องเห็นว่าลูกน้องคือเพื่อนร่วมงาน ไม่ใช่ตั้งตนเป็นนายที่คอยบังคับขู่เข็ญรำไป ต้องระลึกลูกน้องว่าถ้าไม่มีลูกน้องแล้ว การทำงานให้ลุล่วงไปตามลำพังคนเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ เช่นเดียวกับลูกน้องต้องเคารพนายและเพื่อนร่วมงาน การทำงานลักษณะนี้ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีส่วนรู้เห็นในการวางแผนงาน แต่ละคนมีความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญมีคุณค่ามีส่วนรับผิดชอบในงาน ในที่สุดความเข้าใจอันดีจะบังเกิดขึ้น ความร่วมมือกันทำงานก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ นั่นคือประชาธิปไตยได้ก่อตัวงอกงามขึ้นโดยที่ทุกคนไม่รู้สึกละเลย

8. การเสริมศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนให้มีความสำนึกทางการเมือง

ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่เคยชินต่อระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นเวลาช้านาน ลักษณะการปกครองเป็นลักษณะที่หยิบบินให้ส่วนใหญ่ คือเป็นลักษณะที่บันดาลมาจากเบื้องบน ฉะนั้น ประชาชนพลเมืองจึงเพิกเฉยต่อกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการทางการเมือง มิได้เรียกร้องสิทธิหรือปรีปากที่จะเสนอความคิดเห็นแต่ประการใด ไม่รู้จักใช้ความคิดความพยายามของตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่ควร มักคิดทำนอง

ว่า “แล้วแต่ผู้นำ” หรือ “อย่างไรก็ได้” อันเป็นการไร้ซึ่งเหตุผลที่ดี เป็นลักษณะของการขาดความสำนึกทางการเมือง

เรื่องทำนองนี้จำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันแก้ไข โดยการให้การศึกษากับประชาชนว่า ระบบประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ดีและมีความเหมาะสมที่สุดสำหรับคนไทย สมควรที่ทุกคนต้องช่วยกันพัฒนาสร้างสรรค์โดยการไปใช้สิทธิใช้เสียงให้มากที่สุด ทั้งการเมืองระดับชาติ ระดับท้องถิ่นหรือระดับกลุ่ม เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นควรคิดอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงสิทธิของตนเองและผู้อื่น คือเป็นผู้มีวัฒนธรรมของสังคมแบบประชาธิปไตยดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง เพราะการปกครองตามระบอบนี้ยึดถือปรัชญาว่า “เสียงของประชาชนคือเสียงสวรรค์” ประชาชนจะเอาอย่างไร จะเลือกใครเป็นผู้แทน จะเลือกใครเป็นรัฐบาลย่อมกระทำได้นั้น ไม่มีใครมีอำนาจใหญ่กว่าประชาชนอะไรทำนองนี้

การให้การศึกษามีกลยุทธ์หลายประการ เช่น การให้การศึกษาระบบโรงเรียนแก่นักเรียน ทั้งระดับมัธยม ระดับประถม การให้ความรู้แก่นักศึกษาระดับอุดม การเผยแพร่ความรู้ทางสื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การสอดแทรกข้อคิดจิตสำนึกผ่านสื่อมวลชนอย่างมีศิลป์ การอภิปราย แนะนำ ชี้แจงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองในโอกาสต่าง ๆ การแสดงธรรมะของพระภิกษุ การให้นักเรียนเป็นสื่อเพื่อกระตุ้นให้พ่อแม่ตื่นตัว การใช้กล่าวดมธพรสพต่าง ๆ เป็นสื่อชักชวนประชาชนให้ใช้สิทธิเลือกตั้งการให้การศึกษานี้อาจทำในลักษณะทั่ว ๆ ไปก็ได้ กระทำ

อย่างมีศิลปเชิงจิตวิทยาที่ดี ล้วนแต่เป็นการสร้างจิตสำนึก ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนได้ทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการแลนักการเมืองควรกระทำเป็นตัวอย่างและระลึกอยู่เสมอว่าตราบไต่ที่คนไทยยังขาดความสำนึกทางการเมืองย่อมกลายเป็นจุดอ่อนอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตย กลายเป็นจุดด้อยที่ฝ่ายตรงข้ามยกเป็นเหตุผลโจมตีได้ หรือมีเจ้านั่นกลุ่มที่มีอำนาจมีอาหารกล้าตัดสินใจทางการเมืองปฏิวัติรัฐประหาร เพราะเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงออกมาว่าต้องการปกครองตนเองตามครรลองของประชาธิปไตยแต่อย่างใด

9. การสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นกลุ่มผลประโยชน์และให้มีบทบาทเสริมประชาธิปไตย

กลุ่มผลประโยชน์เป็นกลุ่มของบุคคลที่รวมกันเพราะมีอาชีพหรือมีจุดประสงค์เดียวกัน และมีความต้องการที่จะให้นโยบายของรัฐบาลสนองตอบความต้องการของกลุ่มตน การรวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์มีลักษณะคล้ายคลึงกับการรวมกันเป็นพรรคการเมือง แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ว่า พรรคการเมืองต้องการเป็นรัฐบาลเพื่อกำหนดนโยบายในการทำงาน ขณะที่กลุ่มผลประโยชน์ไม่ต้องการเป็นรัฐบาล แต่ต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม กลุ่มผลประโยชน์ที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้อย่างสม่ำเสมอได้แก่กลุ่มบุคคลที่รวมกันจัดตั้งเป็น

สมาคม ชมรม สโมสร แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ กลุ่มมาตุภูมิ กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มอาชีพ ดังจะกล่าวรายละเอียดพอสังเขปดังนี้-

9.1 กลุ่มมาตุภูมิ ได้แก่การรวมกันเป็นกลุ่มของคนภาคเดียวกัน เช่น สมาคมชาวเหนือ สมาคมชาวบักซ์ได้ สมาคมศิษย์เก่าสวนกุหลาบ แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมากลุ่มเหล่านี้ไม่ค่อยมีบทบาททางการเมือง นอกจากมุ่งส่งเสริมความสามัคคีในหมู่พรรคพวกเดียวกัน แต่หากเราได้แทรกให้เขาได้มีบทบาทเสริมประชาธิปไตยก็จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยไม่น้อยเหมือนกัน

9.2 กลุ่มอาสาสมัคร เป็นการรวมกลุ่มโดยที่มีความสมัครใจที่จะมารวมกันเพื่อส่งเสริมหรือกระทำการใดกิจการหนึ่ง มีการรวมกันอย่างถาวรในรูปของสมาคมตามกฎหมาย เช่น สมาคมสตรีไทย สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มนี้หากเราได้เสริมให้เขาได้สอดแทรกประชาธิปไตยเข้าไปในกลุ่มก็จะมีบทบาทต่อการพัฒนาประชาธิปไตยได้ไม่น้อยเหมือนกลุ่มแรกที่กล่าวมาแล้ว

9.3 กลุ่มอาชีพ เป็นการรวมกลุ่มของบรรดาผู้ประกอบการค้าหรือธุรกิจประเภทเดียวกันมีความเหนียวแน่นถาวร เช่น สมาคมพ่อค้าข้าว สมาคมชาวไร่ฮ้อย สมาคมชาวประมง หอการค้าไทย สหภาพแรงงานต่าง ๆ บทบาทของกลุ่มนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมอย่างสูง เพราะแต่ละกลุ่มอยู่ในฐานะผู้กุมเศรษฐกิจการผลิตการจำหน่าย บาง

กลุ่มมีอิทธิพลที่จะทำให้รัฐบาลหันเหความสนใจมาที่กลุ่มได้พอสมควร เช่น สมาคมชาวไร่อ้อย สมาคมโรงสีข้าว สหภาพแรงงาน ดังที่ทุกคนทราบดี

หากทุกคนทุกฝ่ายช่วยกันพัฒนา กลุ่มเหล่านี้ให้กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันอย่างแท้จริงในระบบการเมือง บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์นี้ย่อมมีส่วนต่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยพอสมควร ดังเช่น มีความสามารถที่จะก่อประจําติได้อย่างสูง นำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของกลุ่มเสนอให้รัฐบาลหรือสังคมส่วนรวมได้รับรู้ รับทราบ ว่าขณะนี้หรืออนาคตเราควรต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อสังคมไทยจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่นสงบสุข ถูกทิศ ถูกทาง ในสถานะที่เป็นอยู่ขณะนี้การเมืองไทยยังขาดพลังจากกลุ่มผลประโยชน์อีกมากมายกลุ่มหรือสมาคมที่สมควรเป็นกลุ่มผลักดันที่มีพลังยังนับว่ามีน้อยมาก ไม่มีกลุ่มใดมีอิทธิพลหรือพลังมากมายพอที่จะโน้มน้าว เรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติตามความต้องการหรือตามความประสงค์ของกลุ่มตนได้ และไม่มีกลุ่มใดที่มีความสามารถเรียกร้องหรือก่อรูปประจําติได้ นักวิเคราะห์การเมืองหลายต่อหลายคนมีความเห็นว่า การที่ระบอบประชาธิปไตยของไทยเรายังเติบโตไม่ได้เต็มที่ ล้มลุกคลุกคลานตลอดมา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเมืองไทยยังขาดกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มผลักดันที่มีประสิทธิภาพมากพอ ทำให้ไม่มีพลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่สามารถทำให้เกิดดุลย์แห่งอำนาจรัฐและประชาชนได้ อย่างที่สมควรเป็นไปเหมือนดังเช่นประเทศที่เจริญ

แล้วหลายประเทศ

จึงเป็นความจำเป็นที่เราต้องสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ให้กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีพลังและมีบทบาททางการเมือง ถึงอาจทำได้เต็มที่แต่ยังดีกว่าไม่ได้ทำ อย่างน้อยที่สุดหากกลุ่มเหล่านี้มีการเผยแพร่ ฝึกสอนระบอบประชาธิปไตยแก่สมาชิกของกลุ่มมีการบริหารงานตามกฎหมายข้อบังคับของสมาคมแล้ว ถือได้ว่าเป็นการฝึกสอนประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานได้ทางหนึ่งและย่อมมีบทบาทความสำคัญต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของชาติบ้านเมืองที่ควรแก่การส่งเสริม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทภายในกลุ่มหรือบทบาทเพื่อคนส่วนรวม เช่น การบอกกล่าวชี้แจงเตือนให้สมาชิกของกลุ่มติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างใกล้ชิด การใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีโอกาส การสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งที่มีนโยบายสอดคล้องกับกลุ่ม การเผยแพร่ความรู้เรื่องธุรกิจ ปัญหาของสังคมความเป็นไปของบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ล้วนเป็นการเตือนให้ทุกคนคำนึงถึงประชาธิปไตยของบ้านเมืองทั้งสิ้น

นักวิชาการบางคนให้ทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่า การสนับสนุนการรวมตัวกันเป็นกลุ่มดังเช่นที่กล่าวมา แม้ไม่มีผลต่อการเรียกร้องความสนใจจากรัฐบาล แต่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยส่วนรวมได้เป็นอย่างดี หากสมาชิกหรือกลุ่มนั้น ๆ มีผู้นำหรือคณะกรรมการบริหารที่ดี มีการทำงานที่เป็นเอกภาพ มุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และพยายามกระจายกิจกรรมให้

สมาชิกมีความสนใจหรือมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยลดความสนุกสนานชั่วครู่ชั่วยามให้น้อยลง ในที่สุดกลุ่มเหล่านี้อาจมีความเข้มแข็งและมีพลังมากพอที่จะทำให้รัฐบาลหรือแม้แต่สังคมส่วนรวมเห็นดีเห็นงามกับแนวความคิดของกลุ่มตน

10. การพัฒนา “พรรคการเมือง” ให้เป็นพรรคมวลชนที่มีระบบอย่างแท้จริง

พรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง เพราะพรรคการเมืองเป็นศูนย์กลางสร้างพลังให้กับอุดมการณ์ประชาธิปไตย อันอาจแสดงออกถึงเสียงหรือมติส่วนใหญ่ของมหาชน เป็นสถาบันที่ทำให้ประชาชนต่างท้องถิ่น ต่างเพศ ต่างวัย สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองคือองค์กรทางการเมืองอันเป็นที่รวมของกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันมารวมกันเพื่อจุดประสงค์ที่จะเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองของประชาชน ช่วยสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนโดยส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ได้เสียงข้างมากในสภา เพื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม

เท่าที่ผ่านมาพรรคการเมืองของไทยยังมีลักษณะไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรที่จะเข้าทำหน้าที่บริหารประเทศได้อย่างแท้จริง บางพรรคตั้งขึ้นมาได้ไม่นานต้องล้มเลิกไป จนดูคล้ายว่าพรรคการเมือง

คือของเล่นของผู้มีอำนาจ ผู้มีเงินที่จะใช้เป็นบันไดพาพวกตนไปสู่จุดหมายปลายทาง หลายต่อหลายพรรคเกิดขึ้นมาโดยมิได้คำนึงถึงฐานอันแท้จริงเลย คือ “ประชาชน” อันเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของการเมือง บางพรรคเกิดขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อหวังผลทางการเมืองหรือสนับสนุนผู้นำทางการเมือง หาใช่เกิดจากประชาชนผู้มีอุดมการณ์ทางการเมืองไม่ การเมืองของไทยจึงค่อนข้างขาดแคลนพรรคการเมืองที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบหรือสอดคล้องกับหลักสากลของความเป็นพรรคการเมือง จุดด้อยของระบบพรรคการเมืองเช่นนี้เลยกลายเป็นอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตยที่ควรแก้ไข ยิ่งจะนั้นการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันที่เคียงคู่กับระบบการเมือง จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตย แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองโดยสังเขป มีดังนี้-

(1) ผู้ที่จะก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ ควรคำนึงว่าเป็นความต้องการของประชาชนอันแท้จริง มิใช่เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง หมู่คณะ หากพรรคการเมืองมีฐานที่ดีย่อมอยู่ได้นานและมีความจริงใจที่จะทำหน้าที่หลักเลี้ยงการใช้กลวิธีอันแยบยลเพื่อหวังผลทางการเมืองที่ส่อไปในลักษณะมิชอบอยากได้อำนาจ ผลประโยชน์ เช่น มุ่งสนับสนุนบุคคลใดบุคคลหนึ่งคณะใดคณะหนึ่งโดยหวังผลตอบแทน พฤติกรรมในอดีตเป็นหลักฐานบ่งชี้ได้เป็นอย่างดี

(2) พรรคการเมืองหรือนักการ

เมืองต้องสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนหวังได้ว่าพรรคการเมืองคือองค์กรที่รักษาผลประโยชน์ให้คนหมู่มาก พรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์แห่งการเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง ต้องคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของมวลชนมากไปกว่าผลประโยชน์ของพรรคหรือบุคคลที่สนับสนุนพรรค ต้องไม่เห็นแก่เงินหรือพรรคพวกสำคัญกว่าอุดมการณ์อันสูงส่ง

(3) พรรคการเมืองต้องมีจุดประสงค์ชัดเจนต่อการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่ประชาชน ถ้าได้เป็นรัฐบาลก็ทำหน้าที่ให้สมกับที่ได้รับคะแนนเสียงไว้วางใจ หากเป็นฝ่ายค้านควรเป็นฝ่ายค้านที่ดี วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาลอย่างมีเหตุผล ความจริงใจ มีความซื่อตรงต่อระบบประชาธิปไตย คิดเสมอว่าหากพัฒนาประชาธิปไตยให้ก้าวหน้า ปวงประชา ย่อมเป็นสุข

(4) พรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์ที่มั่นคงต่อการสร้างสรรค์ระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น ส่งตัวแทนการสมัครรับเลือกตั้ง ปลูกเรื่องการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ชักชวนให้คนไปลงคะแนนเสียง รับผิดชอบในการจัดตั้งรัฐบาล ช่วยให้มีการรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ ยิ่งพรรคการเมืองมีความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองมากเท่าใด ย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้หมายถึงโอกาสที่จะพัฒนาให้เป็นพรรคที่ยิ่งใหญ่ย่อมไม่ยากนัก

(5) การจัดโครงสร้างของพรรคการเมืองให้เป็นพรรคมวลชนอย่างแท้

จริง คือต้องขยายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ อันเป็นการสร้างฐานจากมวลชน มิใช่เน้นเฉพาะการจัดโครงสร้างเฉพาะเขตเมืองหลวงหรือเขตจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมาก การจัดโครงสร้างพรรคแบบมวลชนคือทำให้สาขาพรรคเป็นตัวแทนของพรรค ทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์ สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เมื่อมีการคัดเลือกตัวบุคคลลงสมัครผู้แทน สามารถกระทำได้เหมาะสมตามลักษณะ “พรรคเลือกคน แล้วให้ประชาชนเลือกพรรค” มิใช่เมื่อถึงคราวเลือกตั้งก็ตั้งหน้าตั้งตาวานผู้มิชื่อเสียง มีเงินทอง หรืออิทธิพลในท้องถิ่นส่งเข้าสมัครในนามพรรค ซึ่งเป็นลักษณะที่มีโทษสรวบาทบุคคลผู้มีอุดมการณ์ของพรรคอย่างแท้จริง เป็นการทำงานอย่างฉาบฉวยเพื่อผลประโยชน์ของพรรค

(6) สมาชิกของพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัย ปฏิญญาของพรรคอย่างเข้มงวด เพื่อสร้างความศรัทธาให้ประชาชนเห็นว่า พรรคตนเป็นพรรคที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถหนักกำลังเพื่อทำงานตามอุดมการณ์ได้อย่างพร้อมเพรียง มีประสิทธิภาพ มิใช่ต่างคนต่างถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ แล้วปฏิบัตินอกกลุ่มนอกทาง กฎเกณฑ์ของพรรค ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกสับสน เสื่อมคลายความศรัทธาไม่แน่ใจในความเป็นเอกภาพของพรรคว่าจะนำชาติไปสู่ความเจริญมั่นคงได้

14. การพัฒนาและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ประ-

ชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

การปกครองท้องถิ่นเป็นการจัดระเบียบบริหารตามหลักการกระจายอำนาจ โดยรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองและจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วยตนเอง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารถือว่าเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการสอนให้ประชาชนเกิดความสำนึกที่จะรักษาสีทิติน้ำที่ของตนเอง ด้วย-ตนเองมีส่วนได้เสียในการปกครอง ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบตามมา สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน การพัฒนาและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ย่อมเป็นการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยไปในตัวอย่างได้ผล ทำให้ประชาชนรู้จักรักษาสีทิติน้ำ ผลประโยชน์ของตนเองและท้องถิ่น กลยุทธ์ของการพัฒนาจึงประกอบด้วย

(1) วางรากฐานให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกสาขาอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นไม่ว่าเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ต้องพยายามดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบบการเลือกตั้งระบบผู้แทนว่าสามารถ

ปกป้องและแก้ปัญหาสารพัดได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

(2) รัฐบาลต้องสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโดยให้ประชาชนมีสิทธิความสามารถ ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นและปกครองตนเองมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชน เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสร้างสรรค์ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงรูปแบบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นทั้ง 5 รูป ดังที่กล่าวมา ให้เป็นองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริง คือมีการเลือกตั้งทุกระดับไม่ว่าผู้บริหารหรือผู้แทน ย่อมเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย

(3) รัฐบาลต้องจัดแบ่งภาชีอากรที่เก็บได้จากท้องถิ่นให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นให้เพียงพอที่จะพัฒนาได้ตามแผน แต่ทั้งนี้ต้องเร่งรัดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาชีอากร การกำชับตรวจตราให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้ใช้จ่ายเงินรายได้ของตนเองในการลงทุนและพัฒนาท้องถิ่นโดยให้ประโยชน์ตกแก่ประชาชนโดยตรงมากที่สุด เพื่อผลทางจิตวิทยาและการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น

(4) การส่งเสริมให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความร่วมมือและทรัพยากรในท้องถิ่น สนับสนุนกิจการของฝ่ายปกครอง การประสานและวางแผนพัฒนาที่มีพื้น

ฐานจากปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมตลอดถึงสนับสนุนให้จังหวัดสามารถปฏิบัติหน้าที่ขจัดบำบัดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้หมดไปอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์

15. เจ้าหน้าที่หรือส่วนราชการของบ้านเมืองต้องช่วยกันสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเป็นตัวอย่าง

ส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม ควรช่วยกันสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้ก้าวหน้า ชี้แนะส่งเสริมให้ประชาชนยึดมั่นในการปกครองแบบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างต่อเนื่องจริงจัง สำหรับกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จของจุดประสงค์ดังกล่าวได้แก่

(1) การตระหนักในความรับผิดชอบในการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภา ทั้งระดับชาติระดับท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บริสุทิตี ยุติธรรม หน่วยงานที่รับผิดชอบมีหลายระดับ เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรุงเทพมหานคร จังหวัด อำเภอ เป็นต้น

(2) ข้าราชการทุกคนทุกระดับทุกหน่วยงานต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือส่งเสริมสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน เพราะคำว่า "ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน" ตามคำขวัญหรือสโลแกนที่ชักชวนให้คนสนใจและเลื่อมใสในลัทธิประชาธิปไตยนั้น หมายถึงประชาชนคนไทยทุกผู้ทุกคนไม่มีการยกเว้นสำหรับ

ข้าราชการแต่ประการใด ยิ่งหากดูถึงระเบียบวินัยของข้าราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนยิ่งชัดเจนมากที่ข้าราชการต้องสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย หากข้าราชการมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงย่อมเป็นการสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนตามไปด้วย ข้าราชการควรตระหนักในประเด็นนี้ให้มาก

(3) การเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตามขั้นตอนที่เหมาะสม ทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาบ้านเมือง การปกครอง มีโอกาสเสนอปัญหาและความเดือดร้อนของตนเอง ท้องถิ่นให้ทางราชการได้รับทราบ

(4) ส่งเสริมให้มีการปลูกฝังพัฒนาอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยให้ประชาชนยอมรับคุณค่าของหลักการประชาธิปไตยเป็นแนวทางปฏิบัติของวิถีชีวิตประจำวัน การกระตุ้นเร่งเร้าให้ประชาชนมีความตื่นตัวเรื่องสิทธิหน้าที่ความสำนึกทางการเมือง สิ่งเหล่านี้คือการปลูกฝังให้คนไทยมีวิญญานของนักประชาธิปไตยอย่างชาญฉลาด ฝ่ายบ้านเมืองต้องช่วยกันสร้าง ช่วยกันเสริมให้ดีที่สุด

(5) ดำเนินการส่งเสริมระบบพรรคการเมืองให้มีความมั่นคงและมีรากฐานการสนับสนุนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ดังเช่น การกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองอย่าง

ที่ได้กระทำอยู่แล้ว การกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาพรรคการเมือง

(6) หน่วยการปกครองท้องถิ่นพยายามเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลงานให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย

(7) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีทัศนคติรับใช้ประชาชน ต้องปฏิบัติงานให้มีผลงานเป็นที่ปรากฏ ด้วยความรวดเร็ว เสมอภาค ความพึงพอใจของประชาชน มีความยุติธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการ ความศรัทธาของประชาชนเป็นสำคัญ ขจัดบุคคลที่กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบประชาชน เอาเปรียบราชการ หรือฉ้อราษฎร์บังหลวงให้ลดน้อยลง ในทำนอง “ข้าราชการทำงานดี มีสัจย์ข้อสิ่งนี้คือยอดปรารถนาของประชาชน” หากข้าราชการทำงานดีมีข้อ มีหรือที่ประชาชนจะไม่ศรัทธา

16. การพัฒนาสร้างสรรค

ระบอบประชาธิปไตยของไทยต้องมุ่งเน้น “รัฐสภา”

ไทยเราใช้รัฐสภาเป็นกลไกสำคัญในการปกครองเพื่อให้ดำเนินไปตามครรลองของประชาธิปไตยตามหลักสากล โดยรัฐสภาทำหน้าที่พิจารณาบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้ปกครองประเทศและควบคุมการบริหารงานของฝ่ายรัฐบาล รัฐสภามีความสำคัญอย่างไรนั้น คำตอบง่าย ๆ คือ สถาบันนี้เป็นที่รวมของบุคคล

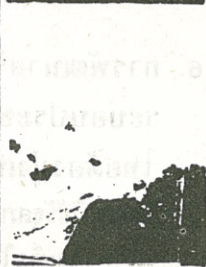
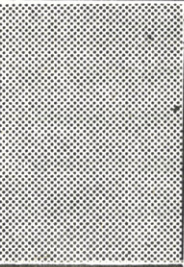
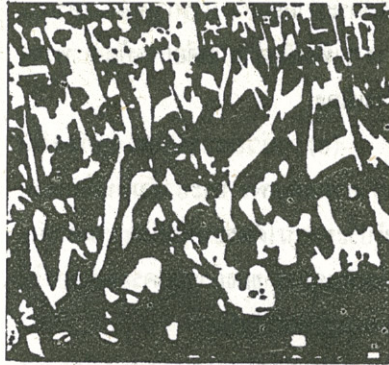
ผู้ที่ประชาชนมอบหมายให้เป็นตัวแทนในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นเป็นปากเป็นเสียงแทนตน ดังที่เรียกว่า “ผู้แทนของปวงชนชาวไทย” ซึ่งหมายความว่ารวมทั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภาเป็นสถาบันที่แสดงเจตจำนงสูงสุดของประชาชน ประเทศที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยถือว่ารัฐสภาคือเวทีที่ประชาชนทั้งชาติแสดงออกถึงเจตนารมณ์ในการปกครองรูปแบบของรัฐบาลไทยปัจจุบัน มีรูปแบบเป็นสภาคู่ ประกอบด้วยวุฒิสภาหรือสภาสูง และสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง ดังปรากฏตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันว่า “รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร” ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันนับได้ว่าประเทศไทยมีการปกครองในระบบรัฐสภาติดต่อกันมาโดยตลอด แม้บางครั้งกลไกต่าง ๆ ของระบบนี้คงมีเพียงแค่ลายลักษณ์อักษร แต่รัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรทุกฉบับ ล้วนแต่ยืนยันความศรัทธาเชื่อมั่นต่อระบบรัฐสภาทั้งสิ้น ดังนั้นการสร้างสรรคประชาธิปไตยแบบไทยจึงต้องไม่ลืมเรื่องความสำคัญของ “รัฐสภา” ทุกคนต้องช่วยกันสร้างระบบรัฐสภาให้ก้าวไกล เพื่อทำประชาธิปไตยให้มั่นคง

เมื่อรัฐสภาเป็นกลไกสำคัญยิ่งของกระบวนการผ่านนิติบัญญัติ สมควรที่คนไทยทุกคนต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันนี้มีความมั่นคงเข้มแข็งสืบไป ถึงแม้ 56 ปีที่ผ่านมาระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาของเราต้องล้มลุกคลุกคลาน

ผ่านพวงพืชมานมาโดยตลอด เกิดการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจปกครองหลายสิบครั้ง ผู้มีอำนาจนักการเมืองไม่รู้จักใช้รัฐสภาเป็นเวทีสร้างสรรค์ประชาธิปไตยตามหลักการ การขาดความสำคัญทางการเมืองของนักการเมืองและประชาชนเอง ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำให้การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเป็นไปด้วยความยากลำบากมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ประสพการณ์ที่ผ่านมาหาใช่จะไร้คุณค่าเสียเลยก็หาไม่ หากถือสัจพจน์ที่ว่า “ผิดเป็นครู” ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ระบบรัฐสภาล้มลุกคลุกคลานคือบทเรียนอันมีราคาที่คนไทยต้องจดจำและหาทางแก้ไขไม่ให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยอีก คนไทยทุกคนล้วนแต่รักสิทธิเสรีภาพของตนเองทั้งนั้น จึงต้องหัดเป็นคนที่รักสิทธิรักเสียงของตนเองและหมู่คณะ รู้จักประโยชน์ส่วนรวมและชาติบ้านเมืองมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

การพัฒนาประชาธิปไตยระบบรัฐสภาให้เข้มแข็งขึ้น มีข้อควรพิจารณา 2-3 ประการที่ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักคำนึงถึงอยู่เสมอ กล่าวคือ

ประการแรก การพัฒนาประชาธิปไตยระบบรัฐสภาให้เข้มแข็งได้นั้น ต้องมีการเริ่มต้นจากประชาชนเสียก่อน เพราะการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนคือฐานสำคัญในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรง หากประชาชนมีความตื่นตัวและมีความสำคัญทางการเมืองมากขึ้น สามารถใช้วิจารณ์ญาณทางการเมืองได้ถูกต้อง ย่อมมีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตย



ระบบรัฐสภาให้เจริญก้าวหน้าไปสู่รูปแบบที่ดีได้ เช่น เมื่อถึงคราวใช้สิทธิเลือกตั้งก็ไม่นอนหลับทับสิทธิ์ แต่ต้องรู้จักเลือกผู้แทนที่ดีเข้าสู่สภา โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม ต้องรู้จักเลือกผู้แทนที่มีความรอบรู้ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ รู้จักการเลือกกระบวนพรรค เข้าใจได้ตัวว่าผู้แทนที่เอาของมาแจกเปรียบเสมือนเขาสวมแอกว่าเราเป็นควาย ดังนั้นเป็นต้น ยิ่งประชาชนสนใจปัญหาของบ้านเมืองมากขึ้นเท่าใด ย่อมเท่ากับเป็นการควบคุมบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาไปในตัว ข้อสำคัญประชาชนต้องไม่ทอดทิ้งหรือเสื่อมศรัทธาต่อการเมืองระบบรัฐสภา ต้องช่วยกันสนับสนุนการเมืองระบบนี้ด้วยการให้ความสนใจและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาอย่างใกล้ชิด มิให้ผลเสีย ถ้าเป็นดังนี้เท่ากับเป็นการควบคุมผู้แทนของปวงชนให้ทำหน้าที่สมกับเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย เจก เช่นผู้แทนรุ่นอาวุโสหลายคนที่ทำหน้าที่ได้อย่างประทับใจ

ประการที่สอง สมาชิกสภาหรือนักการเมืองต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ต้องรู้จักใช้รัฐสภาเป็นเวทีเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ มิใช่ใช้รัฐสภาเป็นแหล่งแสวงหาอำนาจหรือผลประโยชน์ หลายยุคที่ผ่านมาปรากฏว่าสมาชิกสภาจำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมอันก่อให้เกิดความรู้สึกสวนทางกับความต้องการของประชาชน คือมีพฤติกรรมไปในทางแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพรรคพวก มากกว่าคำนึง

ถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและชาติบ้านเมือง ไม่สมกับที่อยู่ในฐานะเป็นผู้แทนของปวงชน พฤติกรรมเช่นนี้ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายและเสื่อมศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย ทำให้ภาพพจน์ของรัฐบาลเสียไป ดังที่ได้ยินบ่อย ๆ ว่า ผู้แทนกินจอบกินเสียม ผู้แทนโสเภณี ผู้แทนน้ำเมา มีการใช้อภิสิทธิ์อิทธิพลฝากฝังสมัครพรรคพวกเข้าทำงานราชการหรือใช้เส้นสายฝากเด็กเข้าโรงเรียน มีการซื้อขายเสียงอย่างกับเห็นว่ามีอันมีค่าของตน คือผักถั่วธรรมดา พฤติกรรมเช่นนี้เป็นลักษณะของผู้แทนทางการเมืองที่มากกว่าผู้แทนของปวงชนชาวไทย

การปฏิวัติรัฐประหารแต่ละครั้งมักหยิบยกเอาสาเหตุที่สมาชิกสภาไม่ปฏิบัติหน้าที่อยู่กับร่องกับรอยมารวมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องยึดอำนาจอยู่เสมอ แม้แต่การยุบสภาแต่ละครั้งก็ไม่พ้นไปจากเหตุผลดังกล่าวนี้ เช่นครั้งที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ยุบสภาเมื่อ พ.ศ. 2519 ก็อ้างเหตุผลว่า สภาประกอบขึ้นด้วยพรรคการเมืองหลายพรรคมากเกินไป และสมาชิกสภาไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตใจ ฉะนั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกสภาหรือนักการเมืองต้องรู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองให้สมดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีเปิดประชุมรัฐสภาเมื่อหลายปีที่ผ่านมาแล้วว่า “บัดนี้ได้มีรัฐสภาขึ้นเป็นฝ่ายนิติบัญญัติโดยสมบูรณ์ตามบทรัฐธรรมนูญแล้ว ต่อไปจึงเป็นภาระและความรับผิดชอบโดยตรงของท่านทั้งหลาย ทั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่

ให้ถูกต้องเที่ยงตรงและสมบูรณ์ บริบูรณ์เพื่อให้บังเกิดแต่เฉพาะสิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและประชาชน... ขอให้ตั้งใจใช้สติปัญญาความสามารถ ปฏิบัติภาระของตนโดยเต็มกำลัง ด้วยความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ”

ประการที่สาม พรรคการเมืองกลุ่มผลประโยชน์ ฝ่ายรัฐบาล หรือแม้แต่ฝ่ายค้านในสภา ซึ่งล้วนแต่เป็นส่วนประกอบของระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ต้องยอมรับบทบาทและเข้าใจความสำคัญของรัฐสภาอย่างแท้จริงและจริงจัง หากองค์กรเหล่านี้ดำเนินการไปตามกติกาของประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ยอมรับฟังความคิดเห็น เหตุผลของคนหมู่มาก รู้จักแก้ปัญหาด้วยการใช้ปัญญาอย่างรอบคอบมากกว่าการบังคับขู่เข็ญหรือใช้อารมณ์ตามอำเภอใจ ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในกระบวนการและวิถีทางการเมืองระบบรัฐสภามากยิ่งขึ้น เท่ากับเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองระบบรัฐสภาสืบไป เข้าทำนองลูกปู่หัดเดินตามแม่ปูฉั่นใดก็ฉั่นนั้น ทุกคนต้องช่วยกันส่งเสริมพัฒนา

17. บทสรุป

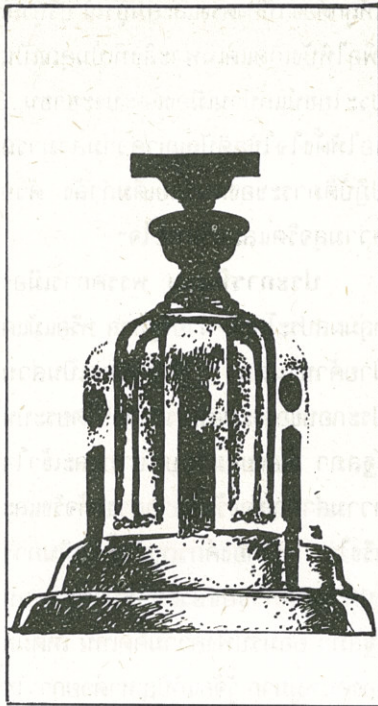
ชาติไทยนับว่าเป็นชาติที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่ไม่ค่อยเหมือนใคร คนไทยเรามีขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่แสนละเอียดอ่อนหลากหลายชนิด คนไทยเป็นคนที่ชอบสันโดษ ชอบความเป็นอิสระ รักความสงบ รักพวกรักพ้อง ชอบประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม จึงมีความสุขสนุกสนานอยู่ใน

หัวใจเสมอ ชอบช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน สิ่งเหล่านี้เองที่หล่อหลอมให้คนไทยมีอุปนิสัยที่ไม่ค่อยเหมือนใครอื่นเขา ทางด้านการปกครองนั้นคนไทยคุ้นเคยกับการปกครองระบอบพระมหากษัตริย์มาเป็นเวลาช้านาน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 ปรากฏว่าตั้งแต่บัดนั้นจนกระทั่งบัดนี้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยประสบกับความอ่อนแอ ล้มลุกคลุกคลานตลอดมา เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ประชาชนขาดความกระตือรือร้น ขาดระเบียบวินัย หย่อนยานเรื่องความรับผิดชอบ ขาดความสำนึกทางการเมือง

การสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าจึงเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายต่างให้ความสนใจสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่มาตลอด แต่จนแล้วจนรอดประชาธิปไตยของไทยก็ยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร การสร้างสรรค์ประชาธิปไตยแบบไทยจึงหาหลักเกณฑ์แน่นอนเหมือนอย่างประเทศตะวันตกมิได้ อย่างไรก็ตามการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยแบบไทย อาจทำให้ประชาธิปไตยเติบโตได้ หากทุกคนทุกฝ่ายช่วยกันเสริมช่วยกันสร้างอย่างมุ่งมั่นจริงจัง โดยเฉพาะแนวทางการสร้างสรค์ดังที่กล่าวมาคิดว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมพอสมควร ทั้งนี้อาจใช้กลวิธี กลยุทธ์เชิงจิตวิทยาเข้ามาช่วยเสริม ผสมผสานกับหลักธรรมอย่างกลมกลืน การฝึกหัดประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสมเจาะ เช่น การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรี เหมาะสมกับวิถี

ชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ การฝึกให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน การชี้แนะให้ประชาชนมีทัศนคติที่ติดต่อสังคม ชัดบ้านเมือง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพสิทธิเสรีภาพของเพื่อนร่วมสังคม การไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การเคารพกติกาของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด การส่งเสริมให้การเรียนรู้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อให้มีความสำนึกในหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดี โดยผสมผสานให้เข้ากับกิจกรรมทางสังคมหรือประยุกต์ให้เข้ากับอุปนิสัยโดยทั่วไปของคนในสังคมดังนี้ ล้วนแต่เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ทั้งนั้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื่องจากเมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา การสรรค์สร้าง



ประชาธิปไตยด้วยการใช้หลักธรรมเป็นสื่อ นับว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ เช่น การสอนเรื่องหลักเหตุผลการใช้ความคิดอย่างรอบคอบมากกว่าการใช้อารมณ์ การยึดหลักประโยชน์สุขของคนหมู่มาก การพึ่งตนเอง การใช้ความพยายามสร้างฐานะของตนเองและสังคม อย่างไรก็ตามแนวทางการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยแบบไทยดังที่กล่าวมา เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง มิใช่ทั้งหมด เปรียบเสมือนใบไม้กำหนึ่งจากใบไม้ทั้งป่า กลวิธีอื่นๆ ยังมีอีกมากมายสมควรที่ทุกคนจะได้ชวนชวนนำมาเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยของเมืองไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น.

หนังสือที่ใช้ประกอบการเขียน

เกษม อุทยานิน, ความรู้เกี่ยวกับรัฐศาสตร์, ไทยวัฒนาพานิช, 2511

ทวน วิริยาภรณ์, “พุทธศาสนากับชาวไทย”, ตำรวจ, ปีที่ 26, เล่มที่ 16

ทวน วิริยาภรณ์ พุทธศาสนากับชาวไทย, โรงพิมพ์ธรรมเจริญ, 2506

ธำนิษฐ์ กรัยวิเชียร, พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 1) โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพฯ, 2520

ธำนิษฐ์ กรัยวิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย, (พิมพ์ครั้งที่ 4) โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพฯ, 2520

บรรพต วีระสัย, สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ 2520

บรรพต วีระสัย, รัฐศาสตร์ทั่วไป, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ, 2520

ไพฑูรย์ เครือแก้ว, ลักษณะสังคมไทย, โรงพิมพ์เลียงเชียงเจริญ, 2513

ศักดิ์ ผาสุขนิรันดร์, การปกครองของไทย, โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ 2514

สุขุม นวลสกุล และคณะ, การเมืองและการปกครองไทย, บริษัทวิคตอรีพอยน์ จำกัด, กรุงเทพฯ 2525

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง), วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย, สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2503